

Informacja na temat zasad gwarantowania depozytów w systemie nigeryjskim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantującą depozyty w Federalnej Republice Nigerii jest Nigeryjska Korporacja Ubezpieczeń Depozytów (ang. “Nigeria Deposit Insurance Corporation” - NDIC).

Korporacja została powołana Dekretem w dniu 15 czerwca 1988 roku, jako element ówczesnych reform gospodarczych. W latach 1986-92 liczba banków działających w Nigerii wzrosła z 40 do 120.

Obecnie NDIC działa na podstawie Ustawy o Nigeryjskiej Korporacji Ubezpieczeń Depozytów (Ustawa o NDIC), która 29 grudnia 2006 roku zastąpiła Dekret powołujący Korporację NDIC.

Zgodnie z tą Ustawą NDIC jest instytucją państwową i tylko ona może ubezpieczać depozyty oraz gwarantować wypłatę środków w Nigerii. Głównym zadaniem Korporacji jest zapewnienie deponentom wypłaty środków finansowych w razie upadku instytucji objętej gwarancjami. Korporacja posiada również uprawnienia w zakresie działań naprawczych zmierzających do ograniczenia ryzyka wystąpienia upadłości banków. W przypadku instytucji szczególnie zagrożonych NDIC może przeprowadzać proces uporządkowanej likwidacji. System nigeryjski jest zatem systemem gwarantowania depozytów z funkcją *risk minimizer* oraz *resolution* (uporządkowanej likwidacji).

Zgodnie z Ustawą o NDIC udział w systemie gwarantowania jest obowiązkowy. Gwarancjami NDIC objęte są banki depozytowe (24) oraz wszystkie licencjonowane instytucje mikrofinansowe (instytucje udzielające mikrokredyty) i instytucje kredytu hipotecznego w Nigerii.

NDIC jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI).

2. Organy decyzyjne

Organem Korporacji jest Zarząd, który jest odpowiedzialny za strategię działania oraz zarządzanie sprawami Korporacji. Zarząd jest powoływany przez Prezydenta Nigerii. Wybór ten aprobuje Senat.

W skład Zarządu NDIC wchodzi:

— prezes,

- reprezentant Ministerstwa Finansów i Rozwoju Gospodarczego piastujący stanowisko nie niższe niż stanowisko dyrektora,
- reprezentant banku centralnego piastujący stanowisko nie niższe, niż stanowisko dyrektora,
- dyrektor zarządzający,
- dwóch dyrektorów wykonawczych Korporacji,
- dyrektorzy wydziałów regionalnych.

Stanowisko prezesa NDIC sprawuje obecnie Dr. Hassan Adamu.

Kadencja członków Zarządu trwa 5 lat. Ani prezes ani pozostali członkowie Zarządu nie mogą posiadać lub kontrolować znaczących udziałów w jakiegokolwiek instytucji objętej gwarancjami w Nigerii.

Do uprawnień Zarządu należy m.in.:

- informowanie banku centralnego o konieczności zamknięcia instytucji, której dalsze funkcjonowanie mogłoby zakłócić stabilność na rynku finansowym;
- zawiadamianie banków o skreśleniu z listy instytucji objętych systemem gwarantowania oraz o zgodzie Ministra Finansów na ogłoszenie upadłości banku;
- sprzedaż aktywów upadłego banku i zwalnianie osób, które naruszyły prawo;
- wskazywanie inspektorów, którzy mogliby pełnić funkcje kontrolne w instytucjach objętych gwarancjami.

Ponadto Zarząd wydaje przepisy, regulacje oraz instrukcje niezbędne do realizacji statutowych funkcji NDIC.

Dyrektor Zarządzający oraz dwaj dyrektorzy wykonawczy tworzą Komitet Wykonawczy, który jest jednostką administrującą bieżącymi sprawami Korporacji. Dyrektor Zarządzający pełni jednocześnie funkcję Dyrektora Korporacji. Od 2009 roku Dyrektorem Zarządzającym jest Alhaji Umaru Ibrahim.

NDIC zatrudnia 1017 pracowników (stan na lipiec 2011 r.), jest podzielona na departamenty: kontroli banków, sekretariatu zarządu, nadzoru i ubezpieczeń, instytucji specjalnie ubezpieczonych, rozwoju strategicznego zarządzania aktywami, badań, audytu wewnętrznego, administracji, zarządzania ryzykiem, rozstrzygania roszczeń, finansowy, komunikacji i spraw publicznych, informatyki, kadr. Siedziba główna mieści się w Abudży, część zadań realizuje najważniejszy z wydziałów mieszczący się w Lagos. NDIC posiada także wydziały regionalne. Koszty funkcjonowania NDIC są pokrywane z przychodu z działalności lokacyjnej środków zgromadzonych w Funduszu Ochrony Depozytów.

3. Zakres gwarancji depozytów i zasady wypłaty środków gwarantowanych

Gwarancjami objęte są depozyty bankowe osób fizycznych oraz prawnych, będących zarówno rezydentami, jak i nierezydentami.

Z uwagi na strukturę systemu bankowego Nigerii NDIC zarządza dwoma funduszami gwarantującymi depozyty:

- Funduszem Ochrony Depozytów (ang. “Deposit Insurance Fund” - DIF) przeznaczonym dla banków depozytowych;
- Funduszem ubezpieczającym instytucje specjalnie ubezpieczone (ang. “Special Insured Institutions Insurance Fund” - SIIF) dedykowanym licencjonowanym instytucjom mikrofinansowym (ang. “licensed Microfinance Banks” - MFBs) i instytucjom kredytu hipotecznego (ang. “primary mortgage institutions” - PMIs).

Limit obecnie obowiązujący w Nigerii to 500.000 NGN (ok. 2.410 EUR) dla banków depozytowych i 200.000 NGN dla PMIs i MFBs. Limit ten został ostatnio podwyższony w 2009 roku z 200.000 NGN (ok. 964 EUR) dla banków depozytowych oraz z 100.000 NGN (ok. 482 EUR) dla MFBs i PMIs. Mimo faktu, że przyjęty limit gwarancyjny dla instytucji kredytu hipotecznego oraz licencjonowanych instytucji mikrofinansowych jest niski, gwarancjami NDIC jest w pełni objętych 90% deponentów tych instytucji.

Wyłączone spod gwarancji są środki zgromadzone w bankach depozytowych przez: domy dyskontowe, spółki finansowe, spółki inwestycyjne, fundusze powiernicze, firmy ubezpieczeniowe, towarzystwa emerytalne oraz wyszczególnione rozwijające się instytucje finansowe. Wyłączeni spod gwarancji są również akcjonariusze i udziałowcy banków depozytowych.

Jeśli chodzi o środki zgromadzone w MFBs oraz PMIs gwarancjom nie podlegają: depozyty zabezpieczające, depozyty członków zarządu, kadry zarządzającej oraz pracowników instytucji będącej w upadłości. Natomiast gwarancjami objęci są akcjonariusze i udziałowcy MFBs i PMIs.

W Republice Nigerii stosuje się zasadę kompensacji sumy depozytów z zobowiązaniami klienta wobec danego banku (np. z tytułu zaciągniętego kredytu). W przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób występuje zasada zwielokrotniania wysokości limitu gwarancyjnego.

Wypłata środków gwarantowanych następuje po cofnięciu licencji bankowej w przypadku zamknięcia instytucji objętej gwarancjami przez Centralny Bank Nigerii lub w przypadku, gdy bank przestał dokonywać wypłat depozytów. Wypłata środków może być przeprowadzona na dwa sposoby: za pomocą *banku agenta*, któremu przekazywane są środki finansowe wraz z dyspozycją wypłaty środków osobom uprawnionym lub też przy pomocy czeków

(wystawianych do limitu sumy gwarantowanej), które są udostępniane w miejscach wyznaczonych przez NDIC (zazwyczaj w biurach upadłego banku).

Deponent może odebrać środki gwarantowane po uprzednim wypełnieniu formularza dostarczonego przez Korporację, doręczeniu dokumentów dotyczących rachunku (niewykorzystane książeczki czekowe, odcinki czeków, książeczki bankowe, certyfikaty depozytowe itd.), oraz okazaniu odpowiedniego dokumentem tożsamości (dowód osobisty, prawo jazdy, paszport). Niezależnie od waluty, w jakiej zgromadzone były środki wypłata dokonywana jest w nairach (NGN).

Termin, w którym środki gwarantowane powinny być wypłacone liczony jest od dnia cofnięcia licencji bankowej i wynosi 90 dni. Przedawnienie roszczeń następuje po upływie 5 lat od dnia odebrania licencji.

4. Źródła finansowania i zasoby finansowe NDIC

Nigeryjski system gwarantowania depozytów finansowany jest na zasadzie *ex ante* przez instytucje członkowskie. Instytucje objęte gwarancjami płacą składki roczne, które są wyliczane dla każdej instytucji na podstawie sumy zobowiązań depozytowych tej instytucji na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego. NDIC stosuje składkę uzależnioną od stopnia ryzyka. Zróżnicowanie składki w zależności od ryzyka generowanego przez dany bank liczone jest na podstawie trzech wskaźników ilościowych (adekwatności kapitałowej, jakości aktywów, poziomu płynności) oraz pięciu wskaźników jakościowych (niskiej jakości kontroli wewnętrznej, błędów w raporcie finansowym, późnego oddania raportu, złego systemu zarządzania ryzykiem, braku uwzględnienia rekomendacji nadzorczych). W wyniku analizy ryzyka składka może wzrosnąć maksymalnie do 30% w stosunku do stawki bazowej.

Składka pobierana od banków depozytowych nie powinna przekraczać rocznie 15/16-tych jednego procenta sumy środków objętych gwarancjami zdeponowanych w danym banku, a od MFBs oraz PMIs nie powinna przewyższać rocznie 8/16-tych jednego procenta sumy środków objętych gwarancjami zdeponowanych w danej instytucji. Opłata roczna musi być wpłacona w ciągu 2 miesięcy od zawiadomienia o jej wysokości. Zgodnie z Ustawą o NDIC, jeśli środki zgromadzone w funduszach NDIC są niewystarczające do świadczenia gwarancji instytucje objęte gwarancjami mogą zostać wezwane do zapłacenia specjalnej składki nieprzekraczającej jednak wartości 200% składki rocznej.

Kwoty zgromadzone w DIF oraz w SIIF wynoszą odpowiednio 347,2 miliarda NGN (1,67 miliarda EUR) i 3,2 miliarda NGN (15,4 miliona EUR) (stan na 31.12.2011 r.).

Według stanu na 31 grudnia 2011 suma środków gwarantowanych w bankach depozytowych wynosiła 1,002 biliona NGN (ok. 5 miliardów EUR). Suma środków gwarantowanych

zgromadzonych w licencjonowanych instytucjach mikrofinansowych i instytucjach kredytu hipotecznego była w przybliżeniu równa 50 miliardów NGN (ok. 250 milionów EUR).

Współczynnik DIF do sumy wszystkich środków gwarantowanych w bankach depozytowych wynosi 35%, podczas gdy współczynnik SIIF do sumy środków gwarantowanych przez MFBs oraz PMBs wyniósł 7% (stan na 31.12.2011 r.).

Środki zgromadzone w DIF są wykorzystywane do wypłat gwarancyjnych lub w razie potrzeby do pomocy finansowej instytucji, której grozi upadłość.

NDIC inwestuje środki zgromadzone w DIF w płynne instrumenty finansowe takie jak bony skarbowe i obligacje Rządu Federalnego oraz podobne instrumenty finansowe.

5. Inna działalność NDIC

Uprawnienia ustawowe NDIC wykraczają poza działalność związaną z gwarantowaniem depozytów.

W Nigerii działalność nadzorczą sprawują zarówno NDIC jak i bank centralny, które tworzą komisję nadzoru. NDIC w porozumieniu z bankiem centralnym przeprowadza kontrolę na miejscu oraz w siedzibie Korporacji na podstawie dokumentów otrzymanych z banku. Obydwie instytucje określają każdego roku listę banków, w których przeprowadzają kontrolę. Raporty kontrolne są następnie wymieniane pomiędzy instytucjami. W razie potrzeby kontrola jest przeprowadzana wspólnie.

Korporacja prowadzi również działalność prewencyjną. Działalność ta polega na świadczeniu pomocy technicznej i finansowej instytucjom zagrożonym upadłością. Pomoc finansowa ma formę pożyczek i gwarancji. Pomoc techniczna obejmuje swym zasięgiem zadania związane z przeprowadzeniem procesu restrukturyzacji. W przypadku nieskuteczności działalności prewencyjnej Korporacja może podjąć działania związane z procesem *resolution*.

W czasie procesu uporządkowanej likwidacji w ostatnich latach stosowane były dwa narzędzia:

- bank pomostowy;
- zakup i przejęcie (ang. P&A), które zostało wprowadzone przez NDIC w 2006 roku, a które jest dominującym narzędziem stosowanym obecnie przez Korporację.

Odpowiedzialność za proces *resolution* spoczywa na NDIC oraz na banku centralnym.

W latach 1994 – 2006 NDIC odebrał licencję bankową 48 instytucjom, z czego do 13 przypadków doszło w styczniu 2006 roku. Banki te nie zdołały do końca roku 2005 spełnić

wymogu minimalnej kapitalizacji tj. 25 miliardów NGN (ok. 125 milionów EUR). Proces likwidacyjny tych instytucji nadal trwa i jest na różnych etapach zaawansowania.

6. Dane kontaktowe

Nigeria Deposit Insurance Corporation
 Plot 447/448 Constitution Avenue
 Central Business District
 P.M.B. 284, Garki
 Abuja
 Tel: (09) 460 1380 - 9
 (09) 617 1380 - 9
 Fax: (09) 628 5717
 E-mail: info@ndic.org.ng
 Website: www.ndic.org.ng

7. Syntetyczne porównanie cech polskiego i nigeryjskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Nigeryjski system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów osób fizycznych i prawnych, działania pomocowe, uporządkowana likwidacja
Limity gwarancyjne	100.000 EUR w 100%	Banki depozytowe – 500.000 NGN w 100% (równowartość ok. 2410 EUR) Licencjonowane instytucje mikrofinansowe i instytucje kredytu hipotecznego – 200.000 NGN w 100% (równowartość ok. 964 EUR)
Maksymalna wypłata	100.000 EUR	500.000 NGN 200.000 NGN
Kompensacja z zobowiązaniami	NIE	TAK
Wyłączenia spod gwarancji		
Instytucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	TAK
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	TAK
Rząd i administracja centralna	TAK	NIE
Władze samorządowe	NIE	NIE
Banki	TAK	TAK
Fundusze inwestycyjne	TAK	TAK
Fundusze emerytalne	TAK	TAK
Kadra zarządzająca	TAK	TAK

Akcjonariusze banku	TAK	Akcjonariusze banków –TAK; Akcjonariusze licencjonowanych instytucji mikrofinansowych i instytucji kredytu hipotecznego –NIE
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	TAK
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	TAK
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	NIE	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	NIE
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	TAK
Depozyty w walutach obcych	NIE	NIE
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK

Podstawowe różnice między działającym w Polsce Bankowym Funduszem Gwarancyjnym, a Nigeryjską Korporacją Ubezpieczeń Depozytów są następujące:

- Funkcje systemu nigeryjskiego obejmują zadania związane z przeprowadzeniem procesu uporządkowanej likwidacji;
- W nigeryjskim NDIC, w przeciwieństwie do systemu polskiego, istnieje wyraźny podział gwarancyjny na dwa typy instytucji: banki depozytowe oraz licencjonowane instytucje mikrofinansowe i instytucje kredytu hipotecznego. Dla obydwu typów instytucji utworzono oddzielne, niezależne fundusze, a składki roczne dla obydwu typów instytucji są naliczane na innych warunkach;
- Limit gwarancyjny nigeryjskiej NDIC jest zróżnicowany w zależności od rodzaju instytucji objętej gwarancjami, co nie występuje w systemie polskim;
Limit gwarancyjny jest niższy, niż w Polsce; w przypadku banków depozytowych ponad czterdziestokrotnie; w przypadku licencjonowanych instytucji mikrofinansowych i instytucji kredytu hipotecznego ponad stukrotnie;
- W systemie nigeryjskim dokonywana jest kompensacja sumy depozytów z zobowiązaniami klienta wobec upadłego banku;
- Wypłata środków gwarantowanych w Nigerii następuje w ciągu 90 dni od dnia cofnięcia licencji bankowej.